

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Doorkiesnummer

Behandeld door
 W.S. Karperien

Datum
 22 juni 2021

Onderwerp
 Meicirculaire 2021 gemeentefonds

Geachte leden van de raad,

De meicirculaire 2021 van het gemeentefonds is gepubliceerd. Gemeenten ontvangen op drie tijdstippen in het jaar de informatie over de gemeentefondsuitkeringen: in mei op basis van de Voorjaarsnota van het Rijk, in september op basis van de Miljoenennota en in december, ter afronding van het lopende jaar, op basis van de Najaarsnota. Aanvullend daarop heeft het Rijk dit jaar in maart een aanvullende brief gepubliceerd over het vierde corona compensatiepakket (RAAD-6612)

Na de arbitragezaak is ook voor het Rijk duidelijk geworden dat gemeenten jarenlang te weinig middelen hebben ontvangen voor de uitvoering van de Jeugdwet. De onzekere financiële situatie blijft, totdat het nieuwe kabinet komt met een structurele oplossing voor gemeenten. In het vervolg van deze raadsbrief zal worden ingegaan op de financiële effecten van de meicirculaire.

Financiële effecten

Om de financiële effecten te bepalen wordt de meicirculaire 2021 vergeleken met septembercirculaire 2020. De septembercirculaire was namelijk de laatste keer dat een volledige doorrekening was gemaakt. In de tussentijdse periode zijn de decembercirculaire 2020 (RAAD-6448) en maartbrief 2021 verschenen met daarin respectievelijk het derde en vierde corona compensatiepakket. Het netto effect van deze compensatiepakketten is hieronder verwerkt in de tabel met het totaalbeeld. We maken daarbij onderscheid in het bruto effect en netto effect. Het bruto effect geeft de mutatie van de hoogte van gemeentefonds weer. Bij het netto effect wordt rekening gehouden met reserveringen, zoals taakmutaties. De reserveringen worden verderop in deze raadsbrief weergegeven en in de bijlage kort toegelicht. Het begrotingssaldo in de begroting en meerjarenraming wordt bijgesteld met het netto effect.

Totaalbeeld	2021	2022	2023	2024	2025
Gemeentefonds septembercirculaire 2020	173.151	176.378	177.720	180.432	180.432
Gemeentefonds meicirculaire 2021	179.943	176.978	177.185	179.107	182.274
Bruto effect meicirculaire 2021	-6.792	-600	535	1.325	-1.842
	voordeel	voordeel	nadeel	nadeel	voordeel
Gemeentefonds decembercirculaire 2020 (netto effect)	1.937				
Gemeentefonds maartbrief 2021 (netto effect)	775				
Reserveringen	1.129	520	592	482	3.695
Inzet behoedzaamheidsstelpost				-682	-682
Netto effect meicirculaire 2021	-2.951	-80	1.127	1.126	1.172
	voordeel	voordeel	nadeel	nadeel	nadeel

(bedragen x 1.000 euro)

De reserveringen worden hieronder gespecificeerd en in de bijlage nader toegelicht.

Reserveringen		2021	2022	2023	2024	2025
I	<u>Taakmutaties</u>					
	Rijksvaccinatieprogramma's	19	16	16	16	16
	Versterking gemeentelijke anti-discriminatievoorziening	29	29	29	29	29
	Prenataal huisbezoek door jeugdgezondheidszorg	0	25	25	25	25
	Wet Open Overheid (structureel)	0	70	89	108	128
	Wet Open Overheid (incidenteel 2022 t/m 2026)	0	83	84	85	87
	Handhaving energielabel C kantoren	5	6	6	6	7
	Loon- en prijscompensatie	0	-500	-550	-650	2.568
II	<u>Mutaties Integratie - en decentralisatie uitkeringen</u>					
	Bodembescherming (DU)	456				
	Maatschappelijke opvang en OGGz (DU)	-17	-12	-12	-12	-12
	Maatschappelijke begeleiding statushouders (DU)	126				
	Wet inburgering (IU)	-20	42	21	13	3
	Jeugdhulp kinderen in een AZC (DU)	85	85	85	85	85
III	<u>Mutaties Integratie uitkering sociaal domein</u>					
	Beschermde Wonen (IU)	291	519	630	639	638
	Participatie (IU)	155	157	169	138	121
Totaal reserveringen		1.129	520	592	482	3.695

(bedragen x 1.000 euro)

(IU = integratie-uitkering) / DU = decentralisatie-uitkering)

Bruto effect

Het bruto effect in 2021 en 2022 is voordelig. In 2021 wordt het voordeel voor een groot deel verklaard door het derde en vierde corona compensatiepakket. Ook heeft het Rijk in 2021 ongeveer 600 miljoen euro aanvullende middelen jeugdhulp toegekend. Een groot deel van deze middelen wordt via het gemeentefonds verdeeld over de gemeenten. Almelo ontvangt bijna 2,6 miljoen euro aanvullend. Daarnaast draagt de afrekening van het BTW-compensatiefonds bijna 0,5 miljoen euro bij aan het bruto voordeel in 2021.

De jaren 2023 t/m 2025 hebben nadelige bruto effecten. De belangrijkste verklaringen daarvoor zijn lagere accressen en de actualisatie van de maatstaven inwoners jonger dan 18 jaar en bijstandsontvangers. Het Rijk reserveert de komende jaren minder voor loon- en prijsontwikkeling en door de lagere rente heeft het Rijk minder rente-uitgaven. Door de 'trap-op en trap af' systematiek ontvangen gemeenten daardoor een lager accres. Tot slot is in 2025 de laatste tranche van de opschalingskorting verwerkt in het gemeentefonds.

Netto effect

De netto effecten volgen in deze meicirculaire 2021 de bruto effecten. De jaren 2021 en 2022 hebben een voordelig effect van respectievelijk 3 miljoen euro en 80.000 euro. Daarentegen kennen de jaren 2023 t/m 2025 nadelen van ongeveer 1,1 miljoen euro.

Om de schommelingen in het gemeentefonds te dempen is er een behoedzaamheidsstelpost. De afgelopen jaren is deze stelpost bij de diverse begrotingen ingezet. Er resteert een bedrag van afgerond 682.000 euro structureel vanaf 2024, dat in deze meicirculaire volledig wordt ingezet.

Extra middelen jeugdhulp

Recent hebben het Rijk en de VNG afspraken gemaakt voor aanvullende middelen in 2022. Dit naar aanleiding van de arbitragezaak over extra middelen jeugdhulp. Het Rijk stelt voor 2022 ongeveer 1,3 miljard euro aanvullend beschikbaar. Gemeenten ontvangen nog een concept verdeling van het Rijk, zodat deze informatie kan worden betrokken bij het opstellen van de programmabegroting 2022. De formele toekenning van de middelen zal plaatsvinden bij de septembercirculaire 2021.

Naast de compensatie zijn tussen het Rijk en de VNG afspraken gemaakt over een gezamenlijke hervormingsagenda jeugd, die voor 1 januari 2022 moet worden opgeleverd om als basis te dienen voor de jaren 2022–2028. Het nieuwe kabinet zal gezamenlijk met het vaststellen van de hervormingsagenda een besluit nemen over de structurele financiering van gemeenten vanaf 2023. De structurele financiering is voor de VNG randvoorwaardelijk voor de uitvoering van de hervormingsagenda. Op dit moment is nog niet bekend hoe deze hervormingsagenda er inhoudelijk uit ziet. Evenmin is bekend hoe deze zal worden gefinancierd en door wie.

Vervolgtraject

Het college is verheugd met de gezette stappen van het Rijk, maar ook behoedzaam. De onzekere financiële situatie blijft, totdat er meer zicht is op de hervormingsagenda en besluitvorming van het nieuwe kabinet. Toch is na de arbitragezaak ook voor het Rijk duidelijk geworden dat gemeenten jarenlang te weinig middelen hebben ontvangen voor de uitvoering van de Jeugdwet. Deze tekorten hebben gemeenten zelf moeten bijleggen en dat is ten koste gegaan van andere gemeentelijke taken. En vanaf maart vorig jaar zijn daar de gevolgen van de coronacrisis bij gekomen. De samenleving (her)opent langzaam na de coronacrisis en een duurzaam herstel van de Almelose samenleving is gestart, maar het vraagt om een vervolg. Daarom komt het college na de zomer met aanvullende voorstellen om de ontstane knelpunten te verkleinen en de gevolgen van de coronacrisis te verzachten. Wij gaan op korte termijn met u in gesprek over de gewenste betrokkenheid van de raad.

Corona compensatie

In deze meicirculaire wordt geen corona compensatie beschikbaar gesteld. Het Rijk geeft wel een vooraankondiging van komende compensatie voor corona. Het gaat om landelijk de volgende bedragen:

- Lokale culturele voorzieningen, 50 miljoen euro;
- Buurt- en clubhuizen, 10 miljoen euro;
- Regionale en lokale cultuur (inclusief huurderiving), 51,5 miljoen euro;
- Afrekening inkomstenderiving 2020, PM;
- Meerkosten Wmo en Jeugdwet, 141 miljoen euro.

De vertaling vindt plaats in de september- of decembercirculaire 2021. We zullen de raad in de raadsbrieven over deze circulaire nader informeren over de ontvangen corona compensatie.

Herijking gemeentefonds

De raad is in de perspectiefnota 2021 (RAAD-6655) geïnformeerd over de herijking van het gemeentefonds. Van het kabinet wordt in juni een nieuw verdeelvoorstel verwacht. De Raad voor het Open Bestuur (ROB) zal naar verwachting in september een advies uitbrengen. Invoering van het nieuwe verdeelmodel wordt voorzien per 1 januari 2023.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

F.W. van Ardenne

A.J. Gerritsen

Bijlage: toelichting op de reserveringen

Rijksvaccinatieprogramma's

Met ingang van 1 januari 2021 wordt de uitvoering van de vaccinatie tegen meningokokken overgedragen aan gemeenten. De daarmee gemoeide middelen worden toegevoegd aan de reeds eerder overgehevelde middelen voor de uitvoering van het rijksvaccinatieprogramma (RVP).

Versterking gemeentelijke antidiscriminatievoorziening

Het kabinet heeft aangekondigd structurele middelen vrij te maken voor de aanpak van discriminatie, waaronder de versterking van de antidiscriminatievoorzieningen (ADV). Alle gemeenten zijn verplicht te voorzien in een ADV, maar de meeste ADV's zijn op dit moment zeer krap bemeten en bij het grotere publiek relatief onbekend. Om die reden wordt vanaf 2021 structureel ruim 6,9 miljoen euro extra aan de algemene uitkering toegevoegd, zodat de ADV's ruimere budgetten kunnen krijgen om meer activiteiten te kunnen ontplooiën, om zodoende een betere beschikbaarheid en bereikbaarheid voor melders mogelijk te maken.

Prenataal huisbezoek door jeugdgezondheidszorg

Vanaf 2022 zijn middelen aan de algemene uitkering toegevoegd voor de uitvoering van het wetsvoorstel 'Prenataal huisbezoek door de jeugdgezondheidszorg (PHB JGZ). Het gaat landelijk om een bedrag van jaarlijks 5,3 miljoen euro. Naar verwachting treedt het wetsvoorstel op 1 januari 2022 in werking. Met dit wetsvoorstel krijgen gemeenten de taak een prenataal huisbezoek aan te bieden aan zwangere vrouwen en/of hun gezinnen in een kwetsbare situatie in hun gemeente. De gemeente moet deze taak op grond van de wet opdragen aan dezelfde organisatie die voor de gemeente de JGZ uitvoert.

Wet Open Overheid (structureel en incidenteel)

Op 26 januari 2021 heeft de Tweede Kamer de (Wijzigingswet) Wet open overheid (Woo) aangenomen. Het betreft een initiatiefwet uit de Tweede Kamer die beoogt de gehele overheid transparanter en toegankelijker te maken. Met dit wetsvoorstel geven de initiatiefnemers zowel de actieve als de passieve openbaarmaking van overheidsinformatie een nieuwe basis, verankeren zij het recht op toegang tot informatie wettelijk en beogen zij de informatievoorziening en informatiehuishouding van het Rijk en decentrale overheden te verbeteren. De Eerste Kamer dient nog een besluit te nemen over de Woo. Bij instemming van de Eerste Kamer zal de wet een halfjaar later in werking treden. Dit zal waarschijnlijk in het eerste kwartaal van 2022 zijn. De huidige Wet openbaarheid van bestuur (Wob) wordt ingetrokken bij de inwerkingtreding van de Woo.

Met de beschikbaarstelling van deze financiële middelen ondersteunt het Rijk gemeenten bij de implementatie en uitvoering van de Woo. De financiële middelen bestaan uit zowel incidentele als structurele middelen. De incidentele middelen (voor de periode 2022 tot en met 2026 landelijk 25 miljoen euro per jaar) zijn bestemd voor het verbeteren van systemen, het opleiden van medewerkers en het aanpassen van processen en de organisatie. De structurele middelen (21 miljoen euro in 2022, olopend naar structureel 42 miljoen euro vanaf 2026) zijn bedoeld voor de actieve openbaarmaking van de informatiecategorieën zoals genoemd in de Woo, het aanwijzen van een contactfunctionaris en het beheer en onderhoud van systemen.

Handhaving energielabel C kantoren

In het Bouwbesluit is vastgelegd dat per 1 januari 2023 een kantoor energielabel C of beter moet hebben om nog als kantoor gebruikt te mogen worden. De gemeente is het bevoegde gezag en handhaaft de wetgeving. Via de algemene uitkering ontvangen gemeenten compensatie voor de handhavingslasten. Het gaat voor de periode 2021 tot en met 2025 om landelijk 1,7 miljoen euro per jaar en voor de periode 2026 tot en met 2029 om 0,4 miljoen euro per jaar. Naar verwachting is handhaving na 2029 niet meer aan de orde omdat de kantoren dan voldoen aan de energieprestatie-eisen.

Loon- en prijscompensatie

De hoogte van de stelposten loon- en prijscompensatie is herrekend op basis van de uitgangspunten zoals die zijn opgenomen in de perspectiefnota 2021.

Mutaties Integratie - en decentralisatie uitkeringen

Bodembescherming (DU)

Het jaar 2021 is een overbruggingsjaar naar nieuwe bestuurlijke afspraken over de bodemopgaven vanaf 2022, als vervolg op het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020.

Het doel is de gevallen van ernstige bodemverontreiniging met onaanvaardbare humane of ecologische risico's of verspreidingsrisico's (spoedlocaties) te saneren of de risico's te beheersen. Het betreft een wettelijke taak van gemeenten. Voor 2021 zijn onder meer afspraken gemaakt over een apparaatskostenvergoeding en de afronding van spoedsaneringen, met een daarbij vastgestelde verdeelsleutel. Voor de 29 bevoegd-gezag-gemeenten, waaronder Almelo, gaat het om 8,6 miljoen euro aan apparaatskostenvergoeding en 8,2 miljoen euro voor de afronding van spoedsaneringen.

Maatschappelijke opvang en OGGz (DU)

Voor de jaren 2020 en verder is de verdeling van deze uitkering aangepast door het gebruik van actuelere basisgegevens voor de maatstaven.

Maatschappelijke begeleiding statushouders (DU)

Conform artikel 18 van de Wet inburgering voorziet het college van burgemeesters en wethouders in de maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden. Gemeenten ontvangen hiervoor in 2021 in totaal 20,8 miljoen euro.

Wet inburgering (IU)

Aan de integratie-uitkering Inburgering wordt voor 2021 tot en met 2026 cumulatief € 16,5 miljoen toegevoegd ten behoeve van de begeleiding van de bredere groep asielmigranten binnen de ondertussen-groep

Jeugdhulp kinderen in een AZC (DU)

Gemeenten zijn vanaf 2019 volledig verantwoordelijk worden voor de organisatie en financiering van jeugdhulp, inclusief de jeugd-ggz, aan kinderen in een AZC. Hiervoor is landelijk structureel 5,1 miljoen euro beschikbaar. De definitieve verdeling voor 2020 is bekend. Deze verdeling is gebaseerd op de cijfers van januari 2020 tot en met december 2020. Deze bedragen zijn voorlopig ook voor 2021 en verder gehanteerd.

Mutaties Integratie uitkering sociaal domein

Beschermd Wonen (IU)

De omvang van de integratie-uitkering Beschermd wonen stijgt als gevolg van twee mutaties:

- 1) de toekenning van de loon- en prijsbijstelling 2021 (tot 34,9 miljoen euro structureel);
- 2) de toekenning van de volume-indexatie voor het jaar 2022 en verder (30,8 miljoen euro per jaar).

Beide mutaties zijn over de centrumgemeenten verdeeld naar rato van het aandeel in het huidige historische macrobudget.

Participatie (IU)

De omvang van de integratie-uitkering Participatie wijzigt (Wsw, Nieuw begeleiding en Nieuw Wajong) door de toekenning van de loon- en prijsbijstelling 2021 (39,8 miljoen euro in 2021, aflopend naar 34,5 miljoen euro structureel).